

tölgyes fotóját mutatta, ami alatt 43 év alatt sem keletkezhetett megfelelő újulat!

Szölt arról, hogy a vadmentességet vizsgáló mintakerítésekben 2001-ben harmincat készítettek a cég területén, s ezek öt év után fognak valóban értékelhető vizsgálati eredményeket biztosítani. Majd bemutatta öt év mérési eredményeit, amiből láthatóan már most is jelentős különbség tapasztalható a megújulásban kerítésen belül és kívül. Megemlítette, hogy például Szlovéniában az erdei vadkárok alakulása alapján állapítják meg a szükséges vadállomány-ápasztás mértékét.

– Az erdőgazdálkodás szempontjából nem az az érdekes, hogy hány darab vad él a területen, hanem az, hogy az erdő megújuló képessége ne sérüljön – figyelmeztetett. – Magyarországot háromszor lehetne körbekeríteni azzal a kerítéssel, ami az erdőfelújításokat védi, tehát sok területen mindenképpen csökkenteni szükséges a vadállományt!

Urbán Pál az erdőfelújítás lehetőségét a kerítésépítés helyett abban látta, hogy felére, harmadára kellene csökkenteni a cég területén a nagyvadlétszámot.

A súlyos gondok között említette a fokozódó falopások és gyújtogatások tényét, hiszen csak Ózd környékén az elmúlt üzemtervi ciklusban 20 ezer

köbméternyi faanyag tűnt el! – 2004-ben 4000 m³-ról van feljelentés.

Ezután a rendezvény az Országos Erdészeti Egyesület Vadgazdálkodási Szakosztályának ülésével folytatódott. *Haraszi Gyula* titkár tolmácsolta az Egyesület országos vezetésének jókívánásait. Kiemelte, hogy az OEE a hazai szakmai szervezetek között igen jelentősnek számít. Hangsúlyozta az egyesületi élet élénkítésének, ezen belül a szakosztályok tartalmas működésének fontosságát, valamint azt a meggyőződését, hogy az erdészszakma jelenlegi helyzetében az Egyesület minden eddiginél erősebb ágazati szerepvállalásra hivatott.

Tagfelvételekre is sor került. A Szakosztály tagjai lettek: *Halász Gábor, Török József, Máté János, Korn Ignác, Budai Péter, Gálos Csaba* és *Ritecz Tamás* – gratulálunk!

A szakmai konferenciát terepi bejárás követte a Mátrafüredi Erdészet területén. Az Erdészet vezetője, *Rosta Gyula* és munkatársai – *Rostáné Reményfy Rita* és *Dudás Béla* műszaki vezetők, valamint *Bitay Mibály* kerületvezető – az erdő- és a vadgazdálkodás összefüggéseiről a leginkább ideális helyszínen tartottak előadást. A jól sikerült délmátrai erdőfelújítások és a vadkárokat

mérő száz négyzetméteres mintaterületek megtekintése után a résztvevők a Világos-hegy tetejéről gyönyörködtek a Mátra csodás körpanorámájában.

A vacsora előtt, a résztvevők kóstolót kaptak a helybéli Ludányi-pincészet boraiból, majd *dr. Ádámfi Tamás* tartott színes élménybeszámolót namíbiai utazásáról és vadászkalandjairól.

Másnap a program az Egererdő Zrt., illetve a Mátrafüredi Erdészet közjóléti tevékenységének bemutatásával folytatódott, *Dudás Béla* műszaki vezető avatott kalauzolásával. Tájékoztatót kaptunk a kisvasutak üzemeltetési tapasztalatairól és azok közönségkapcsolati szerepéről, láthattuk az Erdészet eredményeit az erdőgazdálkodási tevékenység széles körű megismertetésében. Országos szinten is kiemelkedő teljesítménynek tartottuk az Erdészet és a gyöngyösi Városi Televízió hetedik éve tartó együttműködését, aminek keretében, havi rendszerességgel, műsorozatban kerül bemutatásra az erdő, az erdész és az éppen aktuális erdészeti tevékenység.

A program a Szakosztály igen emlékeztető rendezvénye volt, köszönet illeti érte a házigazda Egererdő Zrt. minden illetékes munkatársát!

Kép és szöveg: **Faragó Zoltán**

Barangolás a Bakonyerdő Zrt.-nél

Az Országos Erdészeti Egyesület Állami Erdészeti Szolgálat budapesti Helyi Csoportja 2006. május 19-e és 20-a között terepi bejárással egybekötött rendezvényt tartott a Bakonyerdő Erdészeti és Faipari Zártkörűen Működő Részvénytársaságnál. A Helyi Csoport 29 fővel képviseltette magát. A Részvénytársaság négy erdészete (Balatonfüredi Erdészet, Bakonybéli Erdészet, Farkasgyepői Erdészet, Devecseri Erdészet) gondoskodott a vendéglátásunkról, ami igen sikeresnek bizonyult és maradandó élményt biztosított minden résztvevő számára.

Útközben megálltunk Herenden, ahol a világhírű porcelángyárat látogattuk meg. A manufaktúra bemutató műhelyeiben a porcelánformák készítését, a formák továbbalakítását és a kiégetett formák művészi festését ismerhettük meg. Nagy élményt jelentett a porcelángyár történetét bemutató filmvetítés és a múzeum igen gazdag anyagának megtekintése.

1. A szakmai program első állomáshe-lyén *Székrenyves Tamás*, a Balatonfüredi

Erdészet igazgatója és *Györkös Károly*, a Bakonyerdő Zrt. fahasználati osztály-vezetője fogadta a Helyi Csoport tagjait.

A Balatonfüredi Erdészet a Zánkától keletre lévő és a Mezőföld felső részében megbújó erdőket foglalja magában. Ezek-

nek többsége gyenge termőhelyen jelenik meg, elsősorban talajvédelmi erdőként. Üzemeltetésüknél inkább a közjóléti szempontok kerülnek előtérbe, amihez a Balaton közelsége is hozzájárul. Az elsőként bemutatott Balatonalmádi-

Székrenyves Tamás (középen) ad felvilágosítást a terepen látottakról

Kefesűrű újulat

Vörösberény 22 A jelű kocsánytalan tölgyes-cseres (szórtan molyhos tölgyvel) ebből a szempontból tipikusnak mondható. Az állomány – a korára és termőhelyére tekintettel – inkább növedéfközpontú gyéritési kategóriába sorolható. Ebben az erdőrészletben a folyamatos erdőborítottság érdekében a nem vágásos üzemmód megvalósítását célzó átmeneti erdőformát kívánják létrehozni. A savanyú és meszes talajok váltakozva fordulnak elő a permi homokkővön. A vizsgált erdőterületen a kialakított lékek száma 21 db/ha. A lékek átmérője kisebb egy famagasságnál. Kialakításához 1-2 fa kivétele elegendő volt. A felújítási szintben előforduló KTT és CS újulat már a sokadik vegetációt éli. Ezek a fényigényes fajú csemetek nem tudnak megindulni a viszonylag kis átmérőjű lékek miatt. A lékek méretét a közeljövőben megnövelik elsősorban az özönfajok rovására (VK, cserjék). Jelen körülmények között a csercsemete az első évben inkább ül. Igazából csak a harmadik évben indul meg a csemetek magassági növekedése. A KTT csemete ilyen körülmények között könnyebben eltűnik. A cser felújító vágások átlagos átfutási ideje 8 év. A közelítő nyomok kialakításánál a természetesen kialakult hézagokra alapoznak úgy, hogy a lehető legkevesebb számú és legkisebb értékű fákat vágják ki. Az így kialakított szállákban a rövid választékokat (1 m) helyileg kialakított MTZ-s utánfutóval hordják ki. A szállásra kijelölt erdők többsége gazdaságtalan (talajvédelmi), kisebb része pedig gazdasági erdő. A vadgazdálkodó és a vadászatra jogosult elválí az erdőgazdaság területén. A két szervezet

között jó a kapcsolat. Az együttműködés polgári jogi szerződésen alapszik, melyben a felek a kárelhárítási és kármentési feladatok elvégzésében kölcsönösen megállapodtak. Ennek alapján a vadászatra jogosult az erdőszítések műszaki átvételének helyszínelését vadkár-ellenőrzési szemlének, az akkor készült jegyzőkönyvben megállapított vadkár szakértői véleményként fogadja el.

Tájékoztatásuk szerint a cser természetes felújulását nem befolyásolja meghatározóan a vadkár (makk felevése), ha elegendő mennyiségű makktermés van a vizsgálat évében. A töltelék-fafajcsemetek megvédik a csercsemeteket, mert azokat jobban szereti a vad. Más a helyzet a vaddisznó. A 2004. évi *Lymantria dispar*-károsítás inkább népegészségügyi, mintsem erdőgazdálkodási probléma volt.

2. A Bakonybéli Szent Mauriciusz templom és monostor megtekintése. Megtudtuk, hogy az 1950-ben szekularizált monostort 1998-ban alapította újra a Magyar Bencés Kongregáció. A bakonybéli monostor kezdetől fogva Nursiai Szent Benedek Reguláját követi. A monostor különlegessége, hogy ez – a többivel ellentétben – nem dombra, hanem völgybe épült, a kereskedelmi útvonalak kereszteződésében. Megtudtuk, hogy a monostor egyik szerzetese, *Kovács Márk* 1 évig volt a bakonybéli erdők jószágkormányzója, aki könyvet írt az 1830-as évek erdőgazdálkodásáról a Bakonyban címmel. Különösen nagy élmény volt a jelenlévők számára, hogy a kezükbe vehették az első magyar pénzérme hasonmását, mely a vértanú halált halt

Szent Mauriciusznak a lándzsáját ábrázolja. Ezt a lándzsát Szent István király kapta ajándékba a német-római császártól. Az érmén ábrázolt nyitott kéz utal az ajándékozás tényére.

3. A Bakonybéli Erdészet terepi programja.

A csoportot *Bircher Gyula* erdészeti igazgató és *Kovács Attila* műszaki vezető fogadta. Az általános ismertető után, az első állomáshelyen egy 2004-ben elvégzett szegélyvágást mutattak be (Bakonyszűcs 60 E). A régi 13,4 ha-os erdőrészletből alakították ki a jelenleg 5 ha-os részletet, amelyben – főként a D-DK-i oldalon található jelentős bükkújulat miatt kapott bontást.

A következő helyen a kanyargós üzemi utat szegélyező, két hasonló adottságú erdőrészletet mutattak be (Bakonybél 9 E, 10 C), melyeknek az átlagos lejtése 20°. A területen több védett növény, pl. a babérboroszlán és az évelő holdviola is jelen van. Ezen tényezők alapján mindkét erdőrészletben szállalóvágást végeztek 2005-ben az üzemtervi előírással összhangban. Itt az volt a cél, hogy a Száraz-Gerence szurdokban a folyamatos erdőborítottság biztosítva legyen, a sziklás oldalakban kis erélyű szállalóvágásokkal a felújulás meginduljon, a horizontálisan és vertikálisan tagolt erdőkép kialakuljon. A fokozatos felújítóvágás és szállalóvágás összehasonlítása során a bemutató előadója kiemelte a következőket. Az elméleti jellegű szállalóvágást az ilyen terepi viszonyok között csak nehezen lehet megvalósítani. Egy fa kivételét követően a mellette lévő is a vihar áldozatává válnak, vagyis kidőlnek. Ezért a klasszikus foltok helyett inkább szegélyeket lehet látni. A szállalóvágás elnyújtott felújítóvágásnak tekinthető, ahol 20-30% bontást végeznek az első alkalommal. A felújítási időszak 10-15 év helyett 45-60 évre tolódik ki. A meredek oldal szállalóvágásánál kötélدارut alkalmaztak az LKT-s közelítés helyett. Kevesebb faanyagot vettek ki, aminek következtében kisebb volt a talajkárosodás mértéke. A héjaszás miatt a hagyásfákat nem szállanként, hanem csoportosan hagyták meg. Ügyelni kellett arra is, hogy a bükk esetében az álgesztés 90 év felett robbanásszerűen megnövekedik.

A harmadik állomáshelyünkön egy sajátos felújítóvágást mutattak be a vendéglátók (Fenyőfő 54 A). A kocsánytalan tölgyes erdőrészletben első alkalommal 2003-ban végeztek általános bontást az élőfakészlet 9%-os mértékéig, majd ezt követte 2005-ben egy ugyanilyen jellegű bontás. A bontások során

az egykori vonszolósos közelítéssel sebzett fákat (1994: NFGY, 9%-os erély), valamint a nagyon sűrű hálózatban álló facsoportokból a kedvezőtlen törzsalakú, csúcshárads jeleit mutató egyedek kerültek kivételre, az alsó szint minél nagyobb kíméletével. A több éven keresztül jelentkező szórványos makktermésből a kialakult kis lékekben megindult a kocsánytalan tölgy és a bükk felújulása. A bemutató kapcsán az előadó több hibaforrásra is felhívta a figyelmet. A kocsánytalan tölgyes állományok sűrűn tartása esetén növekedési hiány jön létre, aminek következtében kis koronára keletkezik. Helytelen volt az a korábbi gyakorlat, miszerint a bontás előtt az alsó szintet „kisperték”, mert ezáltal megszüntették a törzsárválást, ami a tölgy egészséges törzsfajlódása szempontjából elengedhetetlenül fontos lenne. Ráadásul ennek következtében fagyhajtásosodás is bekövetkezett a tölgy-törzseken. Az így keletkező göcsök miatt a késelési rönknek szánt törzsrészekben értékromlás következett be.

A kocsánytalan tölgy második szintjében többnyire bükk és hárs foglal helyet. Az alsó szint nem képes újulni, de a negatív szelekcióval keletkező lékek – melyek a göcsös, rossz alakú törzsek kivételével keletkeznek – kiválóan alkalmasak a tölgy felújulására. A bemutatott lékek kellően megvilágítottak voltak. Naponta 0,5-1 óra megvilágításban részesülnek. A Magas-Bakony szívében kiváló kocsánytalan tölgy-újulat jelenik meg a lékekben. A bükk és a gyertyán itt nem jelent konkurenciát. A tölgyújulat virulens, a hajtásnövekedés igen kedvező, így a lék szélesítését lehet tervezni a következő évben. A lékek között negatív szelekciót végeznek a jó törzsalakú koronák elősegítése végett. Sajnos az utóbbi években a bükk-rönk-piac összeomlott, aminek következtében felértékelődött a tölgy-erdőgazdálkodás. A tölgykitermelést ezért optimalizálni kell, amihez az előbb ismertetett lékes felújítógázt. Disszonánsnak tűnik, de a piac értékítélete alapján a tölgy előtérbe került a bükk-rönkkel szemben. Közgazdasági alapelveként hangsúlyozta az előadó, hogy a jelenlegi hozamból lehet a jelenlegi ráfordítás alapját megteremteni.

A következő helyen a kanyargós üzemi utat szegélyező szálalóvágást mutattak be, mely két hasonló adottságú erdőrészletben valósult meg 2005-ben (Bakonybél 9 E, 10 C). A területen több védett növény, pl. a babérboroszlán és az évelő holdviola is jelen van.

A sorra kerülő negyedik állomáshegyünkön a Kurtavölgyeki kísérleti terület

három erdőrészletének (Bakonyszűcs 55 A, 55 F és 56 A) bemutatása történt meg. A kísérleti jelleget az eredményezi, hogy a 30 év körüli vágásérettségű mutatójú, 2. fatermési osztályú bükkösökben a 2003. évi üzemterv 2., illetve 3. sürgősséggel kétféle fahasználatot írt elő a következők szerint:

Készletgondozó használat, a 10 év alatt kivethető fatérfogat a 10 éves folyónövedékkel egyezik meg.

Egyéb termelés, ami a célátmérőt (59 cm) elért fákat érinti.

Az üzemterv szerinti készletgondozó használatot (507 bm^3 , folyónövedék 42%-a), illetve az egyéb termelést (310 bm^3 , élőfakészlet 11%-a) 2003-ban végezték el. A készletgondozó használat keretében az egészségügyileg leromlott, sérült, kedvezőtlen törzsalakú fák kerültek kitermelésre. Az egyéb termelés pedig a célátmérőt elért egyedek használatát jelentette, ezáltal mesterséges lékek alakultak ki. Ezekben megindult a felújulás. Az elvégzett használat az a cél, hogy egy többkorú, vertikálisan differenciált, horizontálisan mozaikos, elegyes, változó záródású, az eredeti természetes állományokéhoz minél inkább hasonló erdőkép alakuljon ki.

Az első nap végén a Gerence-pusztai Odvaskő hotelban vacsoráztunk meg. Ezt követően a társaság egy része a huszárokélpusztai szállóban, másik része pedig a bakonybéli Erdők Háza melletti „pajta” oktatási központban szállt meg. Az első napi programon résztvevő *Wisnowszky Károly* főigazgató-helyettes a „pajta” szállóban búcsúzott el a társaság ott lévő tagjaitól.

Másnap, május 20-án *Tímár György* erdészeti igazgató és *Kaitz Zoltán* műszaki vezető fogadott bennünket a Farkasgyepűi Erdészet területén. Az égtájorientált felújítási módra vonatkozóan kétféle kísérleti technológiát mutatott be *Török András* erdőfelügyelő-kutató. Első esetben egy száraz erdőtípusú bükkös anyáállomány (nedvesítés déli irányú bontással Némethánya község határában), második esetben egy nedves erdőtípusú bükk anyáállomány (száritás északi irányú egyenlőtlen bontással Csehbánya község határában) bemutatásával igazolta az erdőtüpus-érzékeny természetes felújítási rendszer működését a természetben. A vízgazdálkodási fokok alapján elkülöníthető Majer-féle erdőtüpusok bolygatatlan (teljes borítottságú, zárt erdő) erdődinamikát feltételeznek. Bolygatás következtében (bontás vagy pusztulás miatt bekövetkező változás) az erdődinamika sajátosan érvényesül a lékekben a lék nagyságától és az égtájtól függően.

A mikroklimatikus körülmények között történő száritási (szárazodás) és nedvesítési (nedvesedés) folyamatokat a rendszer-modell szerinti beavatkozással lehet szabályozni kedvező módon. Különleges érdeme ennek a módszernek, hogy általa a vegyeskorúság, az elegyeség és lényegében az állandó erdőborítottság biztosítható.

A „diagnózis és terápia” modell ökológiai faktorvizsgálatnak megfelelő eredménynek tekinthető. Örömmel vetjük tudomásul, hogy a kollégánk kutatási eredményeit szeretné hamarosan megjelentetni kézikönyvi formátumban, igényes kivitelben. A kézirat már készen van, csak támogatót kellene találnia a kiadáshoz. Pályázati úton ez eddig még nem sikerült. Remélhetőleg a jövőben változni fog ez a helyzet. Munkájához, célkitűzéséhez sok sikert kívánunk.

Az utóbbi program helyett a csoport másik része a Roth Gyula Tanösvényen tanulmányozhatta az 1926-ban indított felújítási kísérlet háromféle felújítógáását, nevezetesen a Gayer-féle csoportos felújítógáást, a Wágner-féle szálaló szegélyvágást és a Roth-féle vonalasszalalóvágást. A csoport megtekintett egy bányarekultivációt, melynek az a különlegessége, hogy a fenyőfelújítás platója belecsúszott a bányateknő oldalába. Ezután a farkasgyepűi Pisztrángos tó látványában gyönyörködhattunk, ahol éppen egy horgászverseny volt.

A tanulmányi kirándulás utolsó állomáshelye a Devecseri Erdészet területén volt. A Somló-hegy lábánál *Peer László* erdészeti igazgató és *Stubán Zoltán*, a Bakonyerdő Rt. erdőművelési osztályvezetője, a Pápai HCS titkára fogadott bennünket. A különálló bazaltkúpra, közvetlenül a szálkőzetre épített Somlóvárba az erdészet kocsjával vittek fel bennünket. A várban ismertette *Peer László* az erdészettel kapcsolatos legfőbb jellemzőket. *Stubán Zoltán* pedig a vár múltját és kultúrtörténeti jellemzőit mutatta be. Ezt követően a társaság „legurult” a hegy lábához, ahonnan kis sétával eljutottunk a Molnár-pincéhez. Ott a helyi szokások szerinti borkóstolón vettünk részt, enyhítve ezáltal a szomjúságunkat és fokozva a fáradtság miatt lankadó kedvünket. A helyi sajátossággal bíró borfajták közül a hárslevelű, fűmint és a rizling a jókedvünket, a híres juh fark pedig a fiatalságunkat fokozta.

A szakma nevében köszönjük a házigazdák nagyszerű vendéglátását.

dr. Gaál György
erdőfelügyelő